

Uitvoeringsverslag Brexit Adjustment Reserve Nederland

Versie 3.3

Datum 27 september 2024
Status Definitief

Colofon

Projectnaam	Uitvoeringsverslag – Management Autoriteit BAR
Projectleider(s)	
Contactpersoon	Directoraat-generaal Bedrijfsleven & Innovatie Directie Topsectoren en Industriebeleid Postbus 20401 2500 EK Den Haag
Auteurs	
Versie	3.3
Bijlage(n)	nvt
SIRIS nummer	nvt

Inhoud

1.	Inleiding	4
2.	Gevolgen Brexit	6
2.1	Algemene gevolgen	6
2.2	Sectoren, regio's, gebieden en lokale gemeenschappen	8
2.2.1.	Gevolgen publieke sector	8
2.2.2.	Gevolgen bedrijfsleven	9
2.2.3.	Gevolgen visserij	11
	Getroffen Maatregelen	13
3.1	De uitgevoerde maatregelen	13
3.1.1.	Maatregelen publieke organisaties	13
3.1.2.	Maatregelen bedrijfsleven	13
3.1.3.	Maatregelen visserij	16
3.2	Subsidiabiliteit van de uitgaven en Brexit-link	17
3.2.1.	Uitgaven publieke organisaties	17
3.2.2.	Uitgaven bedrijfsleven	18
3.2.3.	Uitgaven visserij	19
3.3	Voorkomen dubbele financiering	20
3.3.1.	Financiering publieke organisaties	20
3.3.2.	Financiering maatregelen bedrijfsleven	21
3.3.3.	Financiering maatregelen visserij	22
3.4	Bijdrage matiging van en aanpassing aan klimaatverandering	22

1. Inleiding

Op 8 oktober 2021 is de Verordening ter oprichting van de Brexit Adjustment Reserve (hierna: BAR) gepubliceerd in het Publicatieblad van de Europese Unie.¹ De BAR richt zich op de compensatie van kosten als gevolg van het uittreden van het Verenigd Koninkrijk (hierna: VK) uit de Europese Unie (hierna: Brexit), met als uitgangspunt dat de meest getroffen lidstaten en de meest getroffen sectoren het meest profiteren van deze middelen.

Elisa Ferreira, toenmalig commissaris voor Cohesie en Hervormingen: *"De Brexit heeft negatieve gevolgen gehad voor het leven van veel mensen in de EU. De brexitaanpassingsreserve is in recordtijd opgezet en goedgekeurd om de lidstaten te helpen de negatieve economische, sociale en territoriale gevolgen van de brexit te verzachten. Nu is het aan de lidstaten om optimaal gebruik te maken van de beschikbare financiering om regio's, lokale gemeenschappen, burgers en kleine en middelgrote ondernemingen te ondersteunen bij het diversifiëren van hun activiteiten, het behouden van banen en het omscholen van de beroepsbevolking waar nodig."*²

Na publicatie heeft de Commissie een implementatiebesluit over de per lidstaat gealloceerde middelen gepubliceerd. Hieruit volgde dat Nederland aanspraak kan maken op 886,314,637 euro.

Op initiatief van de Raad van de Europese Unie is tijdens de REPowerEU onderhandelingen in de BAR-verordening de mogelijkheid opgenomen om BAR middelen te kunnen overhevelen naar de Herstel- en Veerkracht Faciliteit. Omdat de Management Autoriteit (hierna: MA) geen mogelijkheid zag om de volledige via de BAR aan haar gealloceerde middelen binnen de voor de BAR geldende referentieperiode uit te geven, heeft Nederland aangegeven gebruik te willen maken van deze optie. Op 28 februari 2023 informeerde de MA de Commissie over haar intentie € 280,000,000 van de middelen die via de BAR aan Nederland zijn gealloceerd, beschikbaar te stellen voor het REPowerEU hoofdstuk van het Herstel- en Veerkrachtplan.

Na deze schuif kan Nederland aanspraak maken op 606,314,637 euro uit de BAR.

Het onderhavige document betreft het verslag over de uitvoering van de reserve, het uitvoeringsverslag, ten behoeve van de formele aanvraag van een financiële bijdrage uit de BAR als bedoeld in artikel 11 van Verordening (EU) 2021/1755.

Nederland verzoekt om een financiële bijdrage uit de BAR voor verschillende uitgevoerde regelingen en programma's, langs drie 'sporen', te weten 1) een spoor algemeen bedrijfsleven; 2) een visserijspoor en 3) een spoor voor gemaakte publieke kosten.

Bij de vormgeving van deze drie sporen, is zoveel mogelijk gebruik gemaakt van de bestaande structuren en kennis bij de Rijksoverheid met betrekking tot het aanwenden van Europese middelen. Zo heeft de Rijksdienst voor Ondernemend

1 Verordening (EU) 2021/1755 van het Europees Parlement en de Raad van 6 oktober 2021 tot oprichting van de reserve voor aanpassing aan de Brexit.

2 https://ec.europa.eu/regional_policy/whats-new/newsroom/16-06-2022-brexit-adjustment-reserve-commission-approves-almost-eur627-million-pre-financing-for-4-member-states_en.

Nederland (RVO) als intermediaire partij een belangrijk deel van de uitvoering van de maatregelen op zich genomen.

2. Gevolgen Brexit

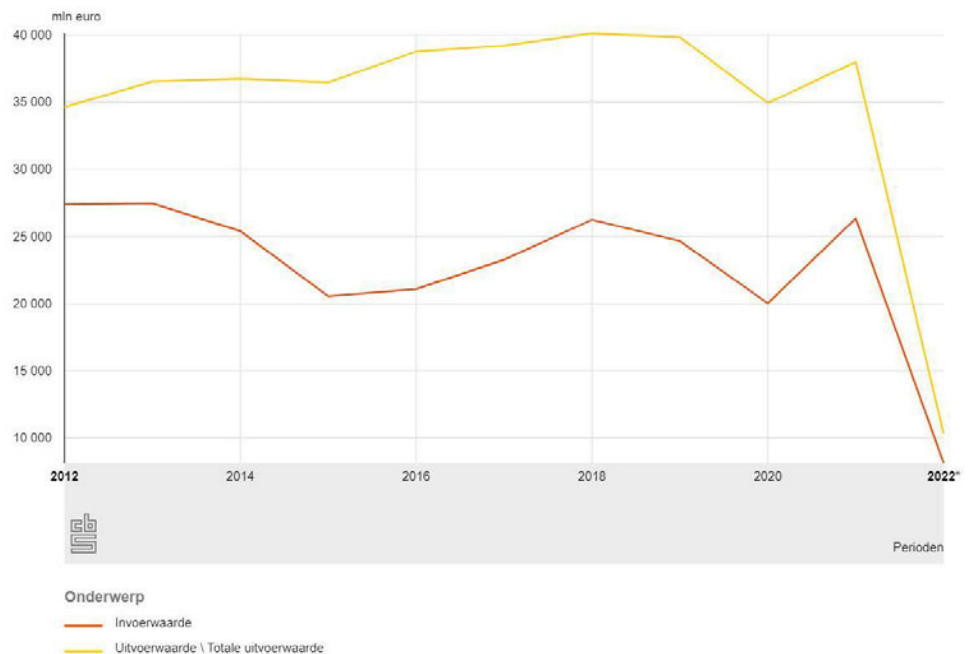
Artikel 11, lid 2, onderdeel a van Verordening (EU) 2021/1755

2.1 Algemene gevolgen

Een beschrijving van de negatieve economische, sociale, territoriale en in voorkomend geval milieugevolgen van de terugtrekking van het VK uit de Unie

De Nederlandse economie is sterk verbonden met de Britse. Dit geldt zowel voor de handel als voor bewegingen van burgers tussen beide landen. Op 20 mei 2021 bevestigde het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) in een publicatie dat het VK na Duitsland nog steeds de belangrijkste exportbestemming voor de Nederlandse economie was.³

Sinds 1 januari 2021 is er sprake van een effectieve Brexit. Vanaf deze datum vallen de handel en samenwerking tussen de Europese Unie en het VK onder de op 30 december 2020 ondertekende handels- en samenwerkingsovereenkomst (hierna: HSO). De HSO heeft betrekking op een groot aantal gebieden, waaronder handel, vervoer, visserij, energie, coördinatie van sociale zekerheid, en samenwerking op het gebied van rechtshandhaving en justitiële samenwerking in strafzaken. De overeenkomst vormt een brede basis voor de betrekkingen tussen de partijen. Vanaf de effectieve Brexit, en deels als gevolg van de afspraken in de HSO, zijn enkele opvallende veranderingen te zien.

³ (CBS, 2021a).

Door de Brexit kreeg de handel met het Verenigd Koninkrijk in de eerste drie kwartalen van 2021 een gevoelige tik.⁴ Het aandeel van het VK in de waarde van de totale Nederlandse goederenimport daalde fors. Het exportaandeel van het VK bereikte in de periode januari–september 2021 zelfs een dieptepunt.⁵ De invoering van douanecontroles in 2021 (na Brexit) veroorzaakte een grote daling in de in- en uitvoerwaarde van goederen in januari van dat jaar. Vervolgens was er een duidelijk inhaaleffect zichtbaar in de maanden erna. Daarbij valt vooral op dat de uitvoerwaarde achterblijft bij de verwachting. In de maanden tot en met september 2021 was de uitvoerwaarde 11% lager dan zou mogen worden verwacht op basis van de schatting van de uitvoer als Brexit niet zou hebben plaatsgevonden. Dit is volledig te verklaren door de wederuitvoer; deze is maar liefst 35% gedaald ten opzichte van de verwachting. Hieraan ligt ten grondslag dat Brexit het een stuk minder aantrekkelijk heeft gemaakt om goederen van buiten de EU eerst in te voeren in Nederland, en vervolgens uit te voeren naar het VK; dit proces is nu aan dubbele tarieven en administratieve procedures onderhevig.

Het bedrijfsleven is hoofdzakelijk geraakt door de handelsbelemmeringen, douaneverplichtingen en algemene economische achteruitgang die Brexit teweeg heeft gebracht. Daarnaast is het bedrijfsleven ook geraakt door mutaties op de valuta- en aandelenmarkten hetgeen heeft geleid tot zakelijke, economische en politieke onzekerheid.⁶ Brexit heeft ook fiscale, juridische en persoonlijke gevolgen voor het bedrijfsleven. Uit onderzoek komt naar voren dat bedrijven ook te maken krijgen met fiscale problematiek zoals douane, BTW, Directe belastingen en loon- en inkomstenbelasting. Verder heeft het bedrijfsleven op juridisch vlak onder andere te maken met veranderingen in contractenrecht, Intellectuele eigendomsrechten, gegevensbescherming en nieuwe immigratie eisen.⁷

In de HSO zijn ook afspraken gemaakt over de verdeling van de visquota. Het verlies van quota betekent dat Nederlandse vissers minder gebruik kunnen maken van Britse wateren. Daarmee is vooral de zeevisserij (buiten de 12-mijlszone) getroffen door Brexit, omdat de zogeheten Brexit-wateren in deze zone vallen. Gemeenschappen die veel vissersvaartuigen voor de zeevisserij huisvesten zijn daardoor het zwaarst getroffen door de Brexit. Visserij in de binnenwateren en kustwateren zijn daarentegen redelijk ongemoeid gebleven door de Brexit, omdat deze takken van visserij zich niet in Britse wateren afspelen.

De terugtrekking van het VK uit de unie heeft daarnaast grote impact op Nederlandse publieke instellingen. Dit wordt onder andere veroorzaakt doordat het VK met terugtrekking uit de unie tot derdeland - in plaats van een Europees Unie land - is geworden. Hiermee is voor het VK op verschillende terreinen uitgebreidere wet- en regelgeving van toepassing. Door Nederlandse publieke instellingen dient op naleving van deze wet- en regelgeving te worden toegezien, wat een substantiële impact heeft op de hiervoor in te zetten capaciteit. Door de terugtrekking van het VK uit de unie, is aanvullende inzet noodzakelijk om te waarborgen dat de stroom van goederen en personen van en naar het VK mogelijk blijft.

⁴ internationaliseringsmonitor exogene schokken Corona – Brexit.

⁵ Idem, p. 70.

⁶ PwC, Vertrek uit de EU: Fiscale, juridische en personele gevolgen van Brexit voor Nederlandse bedrijven, 2017. Beschikbaar via URL: <https://www.pwc.nl/nl/assets/documents/pwc-gevolgen-van-brexit-voor-nederlandse-bedrijven.pdf>

⁷ Idem.

2.2 Sectoren, regio's, gebieden en lokale gemeenschappen

De sectoren, regio's, gebieden en in voorkomend geval lokale gemeenschappen die door de terugtrekking het zwaarst getroffen worden

2.2.1. Gevolgen publieke sector

Door het vertrek van het VK uit de Unie moeten Nederlandse publieke organisaties meer controles uitvoeren rondom goederen en personenverkeer van en naar het VK, bijvoorbeeld fysieke grenscontroles en inspecties ten aanzien van voedselveiligheid.⁸ Deze publieke organisaties hebben zich hierop moeten aanpassen door het aantrekken van extra personeel, opleiden van personeel en aanpassen van werkprocessen. Adequate voorbereiding van deze organisaties was vereist teneinde ontregeling van de lopende processen te voorkomen.

Er zijn verschillende publieke organisaties verantwoordelijk voor het in goede banen leiden van de overheidsprocessen die worden beïnvloed door Brexit. Dit zijn onder andere:

1. De Douane, een dienst van het ministerie van Financiën verantwoordelijk voor de uitvoering van de douaneverplichtingen op het goederenverkeer. Vanaf de inwerkingtreding van de HSO geldt een ander controleregime, waardoor voor uitvoering van de activiteiten van de Douane een hogere personele capaciteit noodzakelijk is dan vóór Brexit.⁹
2. De Koninklijke Marechaussee (hierna: KMar), een organisatieonderdeel van het ministerie van Defensie, verantwoordelijk voor de grenscontroleprocessen voor burgers uit onder andere het VK. Britse burgers krijgen als gevolg van Brexit een andere status (derdelanders), waardoor een meer grondige/uitgebreide controle moet worden uitgevoerd dan de minimale controle conform de Schengenafspraken. Daarnaast neemt ook de duur van deze grenscontroles toe en moeten meer passagiersgegevens van vluchten vanuit het VK worden opgevraagd.¹⁰
3. De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (hierna: NVWA), een uitvoeringsdienst van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (thans het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur, dus hierna: LNVN) en LNVN zelf door uitvoering van Stichting Kwaliteits-Controle-Bureau (hierna: KCB), een zelfstandig bestuursorgaan. Deze organisaties voeren respectievelijk veterinaire, vis, en fytosanitaire keuringen uit. Om deze keuringen, waarvan het volume door de wijziging van de status van het VK substantieel toenemen, uit te kunnen blijven voeren, is de beschikbare capaciteit van inspecteurs en de ondersteunende organisatie van NVWA en KCB substantieel hoger. De interne organisatie die hiervoor noodzakelijk is, waaronder systemen en processen, is hierdoor ook uitgebreid. Nederland exporteert een grote hoeveelheid agro & foodproducten en groente & fruit- en sierteeltproducten naar het VK.¹¹ Brexit heeft hierin barrières opgeworpen doordat aanvullende inspecties (onderhevig aan wijzigingen naar aanleiding van eisen vanuit het VK) uitgevoerd dienen te worden. Omdat een voldoende betrouwbare

⁸ Brief BZ 23 987 Nr. 208.

⁹ Impactanalyse Douane Brexit

¹⁰ Vragen en Antwoorden 23987 Nr. 225 en 5 ErwinBijlage 5. brief BZ 23987 Nr. 261.

¹¹ Nota gevolgen Brexit voor NVWA.

onderbouwing van kosten naar Brexit-activiteiten niet mogelijk is gebleken binnen de kaders van de BAR-verordening, is besloten de maatregelen en daarbij behorende kosten van de NVWA en LVVN (becijferd op een bedrag van 34,2 miljoen euro) geen onderdeel te laten zijn van de BAR-declaratie en niet nader te beschrijven onder hoofdstuk 3.

2.2.2. Gevolgen bedrijfsleven

In opdracht van de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO) is onderzocht welke sectoren het hardst getroffen zijn in Nederland als gevolg van de Brexit – met focus op eenmalige aanpassingskosten.¹² Aan de hand van vier criteria zijn vijf sectoren gedestilleerd die de meeste impact van de Brexit hebben ondervonden. Hierbij dient te worden opgemerkt dat gekeken is naar de periode vanaf 31 januari 2020. Per die datum was het VK officieel geen EU-lidstaat meer. Op deze manier kan een beeld worden geschetst over gevolgen en significante veranderingen in handelsvolumes en prijsontwikkelingen.

Criterium 1: Trends in handelswaarde ten opzichte van handelsvolume, om na te gaan of prijseffecten een belangrijke rol speelden bij de afname van de handel in goederen.

Criterium 2: Handelsgegevens op sub-sectoraal niveau, om te beoordelen of specifieke delen van een sector bijzonder zwaar zijn getroffen.

Criterium 3: Aantal bedrijven per sector, uitgesplitst naar grootteklasse, om te weten hoeveel bedrijven mogelijk zijn getroffen en of dit grotere of kleinere bedrijven zijn; En

Criterium 4: Gegevens op provinciaal niveau, om het belang van bepaalde sectoren en handel met het Verenigd Koninkrijk op provincieniveau te bekijken en te beoordelen of de getroffen sectoren geconcentreerd zijn in specifieke regio's of gelijkmatiger over het land verspreid zijn.

De vijf zwaarst getroffen sectoren betroffen:¹³

1. De akker- en tuinbouwsector werd al in een vroeg stadium aangemerkt als een voor Brexit kwetsbare sector. Brexit heeft in deze context een significant aantal handelsbeperkingen opgeworpen (i.e. sanitaire en fytosanitaire normen, technische belemmeringen en nieuwe certificeringsprocedures). Grens- en douanecontroles namen toe en certificeringsprocedures werden complexer. Volledige douanecontroles werden aan EU-zijde doorgevoerd in januari 2021, terwijl het VK besloot de controles stap voor stap in te voeren. Brexit heeft daarnaast nieuwe exportprocedures met zich meegebracht, zoals fytosanitaire certificaten, inspectiesystemen en een nieuw elektronisch exportsysteem. Voor de export van groenten en bloemen zijn sinds januari 2022 certificaten verplicht. Voor de certificering van planten zijn de kosten gestegen. Op basis van CBS-gegevens is een overzicht gemaakt van de getroffen regio's. De provincies Noord-Brabant, Zuid-Holland en Gelderland hebben de meeste akker- en tuinbouwbedrijven.
2. De Nederlandse export van voedingsmiddelen naar het VK en het Nederlandse marktaandeel hierin daalden licht in 2020. Vooral bewerkte en geconserveerde producten zoals vis, schaal- en weekdieren, aardappelen en thee en koffie werden minder geëxporteerd. Ook hier zijn de exportbelemmeringen toegenomen als gevolg van de Brexit. Exporteurs hebben hierop ingespeeld door minder frequent grotere leveringen te doen.

¹² ECORYS, Scoping study on the effects of Brexit on Dutch sectors Final Report, Rotterdam, 14 April 2022.

¹³ Idem, p. 8.

In deze sector heeft een relatief groot deel van de exporteurs (43%) ervaring met export buiten de EU en men heeft daardoor gemiddeld genomen minder aanpassingskosten. De concurrentiepositie van het Nederlandse bedrijfsleven op de Britse voedselmarkt wordt echter niet noemenswaardig aangetast omdat tekorten aan arbeidskrachten en gestegen transportkosten in het VK hebben bijgedragen aan een verminderd aanbod van voedsel.¹⁴ De provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Noord-Brabant herbergen de meeste voedselproductiebedrijven.

3. De export naar het VK vanuit de Nederlandse elektrotechnische en machine-industrie heeft een sterke daling ondergaan in 2020 ten opzichte van 2019, met name op het gebied van computers en andere elektronische producten. Het VK is dan ook minder belangrijk geworden als exportbestemming voor deze sector. Producten met de grootste exportdalingen zijn onder meer: geladen elektronische borden, optische instrumenten en fotografische apparatuur, glasvezelkabels en machines voor de verwerking van voedsel, dranken en tabak.¹⁵ De elektrotechnische en machine-industrie heeft naast de eerdergenoemde belemmeringen ook te maken met nieuwe vereisten per 31 januari 2021 op het gebied van etikettering en extra invoertarieven van producten met een herkomst buiten de EU. Hierbij dient te worden opgemerkt dat bedrijven met een vaste inrichting in het VK minder hinder ondervinden van dergelijke belemmeringen. De Nederlandse concurrentiepositie is in deze nog niet sterk aangetast, maar in ogenschouw dient genomen te worden de groeiende investeringen van de Britse overheid. Dit zou de concurrentiepositie van Nederland kunnen aantasten.¹⁶
4. Voor de productiesector van transportgoederen nam de export in 2020 af, maar dit had geen grote gevolgen voor het Nederlandse marktaandeel. Producten met de grootste uitvoerdalingen zijn onderdelen en accessoires voor motorvoertuigen, rollend materieel en Lucht- en ruimtevaartuigen en aanverwante machines. De impact van Brexit op deze sector is zeer afhankelijk van de omvang van het betreffende bedrijf alsmede diens ervaring met export buiten de EU en het wel of niet beschikken over een vaste inrichting in het VK. Verder is deze sector vooral afhankelijk van langlopende projecten en contracten (denk bijvoorbeeld aan de maritieme maakindustrie) waardoor het lastig is om nieuwe markten te betreden.¹⁷
5. Ook de transportdiensten van goederen over land en zee zagen hun export naar het VK afnemen. Het VK is daarmee minder belangrijk geworden als bestemmingsmarkt. Transportbedrijven hebben flink moeten investeren om te voldoen aan de nieuwe regels en procedures. Het feit dat niet alle veranderingen vanaf het begin duidelijk waren en dat extra controles de transportprocessen minder voorspelbaar hebben gemaakt, heeft daarnaast de efficiëntie van de sector doen dalen. Er zijn ook dienstverleners die volledige servicepakketten aanbieden. Hiermee worden klanten geholpen met documentatie en procedures voor de export. Dit is een voorbeeld van een nieuw businessmodel als gevolg van Brexit.

De gevolgen voor deze vijf sectoren zijn illustratief voor de totale impact van Brexit op het Nederlandse bedrijfsleven. Het verlies van export en marktaandeel was dikwijls gering, maar nieuwe procedures en documentatie voor exporteurs vormen wezenlijke belemmeringen. In dit kader is ook van belang te benoemen dat langere

¹⁴ Idem, p. 28.

¹⁵ Idem, p. 32-33.

¹⁶ Idem.

¹⁷ Idem, p. 41.

doorlooptijden en onduidelijkheden met betrekking tot douane en documentatie extra beletsels vormen voor bedrijven. Verder zijn het aanpassen van (ICT)systemen, het inspelen op nieuwe barrières en alle daaraan verbonden kosten zaken waar Nederlandse exporteurs mee te maken krijgen.

Uit onderzoek is gebleken dat voor de provincies Gelderland en Overijssel het VK een belangrijk afzetmarkt is voor de lokale Agrofood, Energie en Hightech industrieën.¹⁸ De lokale economie en het vestigingsklimaat komen daardoor in het geding.

2.2.3. Gevolgen visserij

De Nederlandse visserijsector kan worden onderverdeeld in een aantal takken: de kottervisserij (welke zich met name concentreert op platvissen en garnalen); de schelpdiervisserij; de binnenvisserij en de pelagische visserij. De vlootomvang in Nederland was in 2021 597 vaartuigen.¹⁹ Met 284 en 232 vaartuigen, respectievelijk, zijn de kottervisserij en de overige kleine zeevisserij (omvat onder andere garnalenvisserij en schelpdiervisserij/kwekerij) de grootste takken van visserij in Nederland. Visserij op garnalen en schelpdieren vindt plaats in de kustwateren van Nederland. Dit betreft met name de NUTS-2 regio's Zeeland, Zuid-Holland, Noord-Holland, Friesland en Groningen. Visserij op platvis en pelagische soorten zoals haring en makreel, vinden plaats verder op zee.

Om te zorgen dat de visserij in de Noordzee duurzaam verloopt en er geen overbevissing plaatsvindt, zijn Europese landen gebonden aan visquota. Een visquotum is een gedeelte van de (geschatte) totale populatie van een soort die in één jaar mag worden gevangen. Onderzoekers doen bestandsschattingen op verzoek van de Europese Unie om de visstand van soorten te bepalen. De uiteindelijke vangstadvisen worden gedaan door de ICES (de Internationale Raad voor onderzoek der Zee). Op basis van deze vangstadvisen bepaalt de EU de uiteindelijke quota voor specifieke soorten. Voor de meeste gequoteerde soorten geldt dat er ieder jaar een nieuw vangstadvis wordt uitgebracht op basis waarvan een quotum wordt vastgesteld. Het quotum voor een aantal visbestanden is verdeeld in contingenten. Contingenten kunnen worden gezien als kleine puntjes van de taart (= het quotum). Met dit contingent kan een visser een bepaalde hoeveelheid van dit bestand vangen. Contingenten worden toegewezen aan een vaartuig.

Door Brexit en de afspraken in de HSO neemt het totale visquotum van Nederland, en ook van andere EU-lidstaten, aanzienlijk af. Dit verlies van quota betekent dat Nederlandse vangstmogelijkheden voor vissoorten als tong, de belangrijkste doelsoort van de Nederlandse platvisvisserij, stevig verminderen (-13%) (Europese Commissie, 2020). Naast de platvisvisserij wordt ook de pelagische visserij getroffen door Brexit. De pelagische visserij focust zich op vissen in de waterkolom, in tegenstelling tot de platvisvisserij, welke op de bodem vist. De pelagische visserij vist op soorten als makreel, haring, horsmakreel en blauwe wijting. Door Brexit verliest de Nederlandse pelagische sector een aanzienlijk deel van het quotum. Voor een van de belangrijkste doelsoorten, haring, verliest deze sector bijna 40% van haar vangstrechten. Voor makreel, een andere belangrijke doelsoort, is dit 26%.

Als gevolg van de afname van het nationale vangstquotum voor de Nederlandse visserij heeft een aantal vissersschepen noodgedwongen stilgelegen in de periode 1 januari 2021 tot en met 24 december 2022. Stilliggen kost ondernemers geld: zo moet havengeld worden betaald, bemanning bekostigd en worden er geen inkomsten gegenereerd. Daarnaast kan er ook sprake zijn van inkomstenverlies doordat vissers

¹⁸ CBS Statline (2020).

¹⁹ Agrimatie, 2022.

door het afnemende quotum vergeleken met voorgaande jaren minder (mogen) vangen en daarmee minder inkomsten genereren.

Door directe effecten, zoals het afnemen van quota, worden mogelijk indirect ook de ketens en de gemeenschappen geraakt. Visafslagen, transportbedrijven en visverwerkingsbedrijven zijn specifieke bedrijfstakken die geraakt worden door vermindering in visactiviteiten. Omdat deze bedrijven vaak gevestigd zijn in de aanlandplaats van vis (en de banen ook vaak gevuld worden door de lokale gemeenschap) wordt ook de gemeenschap geraakt door de Brexit. Visserijondernemers zelf zijn vaak afkomstig uit visserijgemeenschappen uit het hele land. Deze gemeenschappen bevinden zich logischerwijs aan de Noordzeekust, het IJssel-/Markermeer, de Zeeuwse Eilanden of de Waddenzee. Veruit de grootste visserijgemeenschap is Urk.

Getroffen Maatregelen

3.1 De uitgevoerde maatregelen

Artikel 11, lid 2, onderdeel b van Verordening (EU) 2021/1755

Een beschrijving van de maatregelen die zijn uitgevoerd om de negatieve gevolgen van de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk uit de Unie tegen te gaan, van de mate waarin die maatregelen de eerder beschreven regionale en sectorale gevolgen hebben verzacht, en van de wijze waarop zij zijn uitgevoerd

3.1.1. Maatregelen publieke organisaties

Voor de getroffen publieke organisaties zijn de volgende maatregelen genomen.

1. De Douane; Op basis van een inventarisatie van de impact van Brexit op de ontwikkeling van het volume van activiteiten van de Douane²⁰ is in de Tweede Kamer besloten om de capaciteit van de Douane uit te breiden. Het volume van transacties met het Verenigd Koninkrijk blijkt substantieel hoger te zijn geweest dan de initiële inventarisatie, waardoor gemiddeld circa 1.271 fte aan Douanemedewerkers met Brexit-werkzaamheden bezig zijn geweest.
2. KMar; De benodigde aanvullende formatie voor het uitvoeren van bovengenoemde bijkomende taken is geraamd op 24 fte, waarbij in de Tweede Kamer is besloten om de capaciteit van de KMar uit te breiden. In 2018 is hiervoor een bestedingsplan²¹ ingediend, waarvoor betrokken medewerkers vanaf 2020 volledig zijn aangesteld. Het ministerie van JenV heeft hiervoor het benodigde extra budget ter beschikking gesteld.

3.1.2. Maatregelen bedrijfsleven

Voor het bedrijfsleven zijn twee subsidieregelingen en een programma beschikbaar.

Bedrijfslevenregeling voor nog te maken kosten

De bedrijfslevenregeling voor nog te maken kosten is bedoeld voor individuele bedrijven die noodzakelijke kosten maken als gevolg van de Brexit.

Bedrijfslevenregeling voor reeds gemaakte kosten

De bedrijfslevenregeling voor reeds gemaakte kosten is bedoeld voor individuele bedrijven die noodzakelijke kosten hebben moeten maken als gevolg van de uittreding van het VK.

Beide regelingen vergoeden daarom alleen kosten voor bedrijven die aantoonbaar handelen met het VK. Het gaat in dit kader louter om initiële aanpassingskosten (keurings- of uitvoeringskosten vallen derhalve niet onder het bereik van deze regeling). Op deze manier wordt een deel van de financiële schade op individueel vergoed.

In geval van beide subsidieregelingen is gekozen voor een werkbare regeling die ziet op platte compensatie van kosten. Met het generieke karakter van de regeling is uitdrukkelijk niet gekozen voor een sectorbenadering. De inzet is geweest om deze regeling voor het gehele bedrijfsleven van toepassing te laten zijn. Het gaat om noodzakelijke kosten die verband houden met Brexit. Voor overige impact hebben

²⁰ Impactanalyse Douane Brexit.

²¹ bestedingsplan KMAR.

bedrijven de mogelijkheid te opteren voor het EU-Handelsprogramma. Bij de beoordeling van aanvragen wordt een vier-ogen principe gehanteerd: er kijkt standaard een tweede behandelaar mee. Alle aanvragen worden dus ook persoonlijk beoordeeld (niet geautomatiseerd). Er wordt via modules (type kosten) vergoed. Deze modules komen overeen met de onderdelen waar de meeste schade is geleden.

Voor beide bedrijfsregelingen is niet gekozen voor een regionale aanpak omdat de meeste geïdentificeerde sectoren in meerdere regio's voorkomen en veel overlap is tussen regio's binnen een relatief klein land als Nederland.

EU-Handelsprogramma

Het EU-Handelsprogramma is opgetuigd om bedrijven die hinder hebben ondervonden van Brexit te helpen alternatieve markten (anders dan VK) aan te boren en zo weerbaarder te worden tegen onvoorziene omstandigheden en om de innovatiekracht te bevorderen. Het programma biedt bedrijven de mogelijkheid om hun exportkennis en internationale netwerk uit te breiden. Het programma maakt het zeer eenvoudig om nieuwe markten te verkennen of bestaande markten verder uit te breiden. Door het betreden van nieuwe markten kunnen bedrijven omzetverlies in het VK compenseren met inkomsten uit andere internationale markten.

Vanaf juli 2022 zijn de eerste bedrijven in aanmerking gekomen voor ondersteuning vanuit het EU-Handelsprogramma. Ondernemers verkregen daarmee toegang tot een exclusief aanbod aan activiteiten van trainingen om kennis en vaardigheden te vergroten, tot deelname aan beurzen en handelsmissies om netwerken uit te breiden.

In 2022 en 2023 heeft RVO het EU-Handelsprogramma uitgevoerd. Er is getracht om een extra incidentele impuls te geven aan de internationalisering van de door Brexit getroffen bedrijven. Het doel van het Handelsprogramma is bedrijven zo gericht mogelijk ondersteunen bij het herstellen van omzet als gevolg van de Brexit en veranderende internationale handelsstromen. Uit onderzoek blijkt dat bredere differentiatie van afzetmarkten een bedrijf weerbaarder kan maken een voor eventuele (economische) tegenslagen²². Daarnaast is betoogd dat internationaal operende bedrijven meer noodzaak zien tot innovatie.²³

De wijze van ondersteuning is ingericht op basis van de opgedane kennis en ervaring bij de uitvoering van bestaande programma's die RVO uitvoert in opdracht van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (directie internationaal ondernemen – DIO). Het programma biedt toegang tot een elkaar versterkend aanbod van trainingen om kennis en vaardigheden te vergroten, tot deelname aan bijeenkomsten, beurzen en handelsmissies om netwerken uit te breiden en activiteiten om exportkansen te realiseren. Verantwoordelijken in management- en exportfuncties ontmoeten elkaar in de digitale community van het EU-Handelsprogramma. Dit om uiteindelijk nieuwe afzetmarkten te kunnen betreden. RVO biedt de volgende diensten aan: het verstrekken van informatie over opzetten van gerichte campagnes voor vinden nieuwe afzetmarkten (concept ontwikkeling, advertenties op sociale media en vakbladen), het houden van webinars voor specifieke door Brexit getroffen sectoren over het diversifiëren van afzetmarkten en het onderhouden van klantcontact (helpdesk en vraagbaak) op basis van de informatie op website.

Het EU-Handelsprogramma is onderverdeeld in twee categorieën: (1) adviseren; en (2) ondersteunen. Bedrijven kunnen geadviseerd worden rondom onderwerpen gerelateerd aan Brexit op een generieke en bedrijfsoverstijgende manier. Wanneer

²² <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2012/49/internationalisering-gunstig-voor-overlevingskans-bedrijf>

²³ <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2018/13/innovatie-en-internationalisering>

een bedrijf specifiekere ondersteuning wenst, geldt dat ondernemingen, voordat ze worden toegelaten tot de categorie 'ondersteunen', met bewijsstukken moeten aantonen getroffen te zijn door de Brexit.

1. Adviseren

Bedrijven worden, zonder dat zij vooraf met bewijsstukken hebben aangetoond getroffen te zijn door de Brexit generiek en op sectoraal niveau, geadviseerd over de impact van Brexit en de aanpassingen die hiervoor benodigd zijn. Er wordt ook actief gewezen worden op de mogelijkheden die de BAR-regelingen bieden voor bedrijven die zijn geraakt door Brexit. Deze advisering wordt doelgericht uitgevoerd; er wordt gefocust op sectoren waarvan bekend is dat deze (bovengemiddeld) geraakt zijn door Brexit.

2. Ondersteunen

Enkel wanneer een bedrijf met bewijsstukken heeft aangetoond getroffen te zijn door Brexit krijgt het bedrijf toegang tot verschillende en meer specifieke ondersteuningsmogelijkheden. Alle onderdelen en ondersteuning in het EU-Handelsprogramma zijn zoveel mogelijk vraaggestuurd. De activiteiten zijn dus ontwikkeld op basis van de uiteindelijke thematische of sectorale samenstelling van de community van het EU-Handelsprogramma (bedrijven die succesvol aangetoond hebben dat zij zijn geraakt door de Brexit). De ondersteuning bestaat uit:

- a. Toegang tot een exclusieve **community**. Binnen deze digitale omgeving kan een bedrijf het aanbod van ondersteuning inzien, zich inschrijven voor activiteiten en zijn eigen behoefte kenbaar maken. Doormiddel van het bedrijfsprofiel wordt expliciete dienstverlening (vraag gestuurde) aangeboden en wordt het mogelijk om in contact te komen met andere gelijkgestemde bedrijven (sectoraal, bedrijfsgrootte, vestigingsplaats, etc.).
- b. Individuele kennis en vaardigheden verbeteren doormiddel van een **capability programma**. Modules en trainingen worden enerzijds aangeboden op strategisch niveau (zoals selecteren potentiële afzetmarkten; land specifieke overwegingen voor succesvolle bedrijfsvoering; etc.) en anderzijds meer gericht op vaardigheden die binnen een internationaal opererende onderneming aanwezig dienen te zijn (veelal functie specifieke seminars of gebied van HR, juridisch, fiscaal, etc.).
- c. Actief deelnemen aan collectieve activiteiten van het **Handelsimpuls-programma**. Voor de meest relevante sectoren (aanwezig in de BAR community) zijn de grootste potentiële doelmarkten trajecten ontwikkeld. Deze trajecten bestaan uit opeenvolgende activiteiten zoals seminars, *roundtables*, matchmaking, beursdeelname en/of handelsmissies.
- d. Inhoudelijke betrokkenheid bij **bilaterale programma's** voor markten waar handel veelal nog uitdagend is. Doelstelling hierbij is het verbeteren van markttoegang (oplossen handelsbelemmeringen), optimalisatie van sectorale ketens en/of het tijdig inspringen op sector(overstijgende) trends en ontwikkelingen zoals verduurzaming, innovatie, circulariteit of digitalisering.
- e. Deelname aan losse **handelsmissies of beurzen** die het bedrijf in staat stelt een impuls te geven aan de internationalisering van de onderneming.

Mitigeren brexiteffecten voor lokaal bedrijfsleven Gelderland en Overijssel, activiteiten door ROM (Regionale Ontwikkelingsmaatschappij) Oost-NL.

Op basis van een rapport van de regionale ontwikkelingsmaatschappij Oost-NL hebben Gelderland en Overijssel Oost-NL ingeschakeld om aan acquisitie te doen in het VK en bedrijven te overtuigen zich te vestigen in Gelderland of Overijssel teneinde de handelsbelemmeringen te overkomen en werkgelegenheid te creëren in de regio.

3.1.3. Maatregelen visserij

Voor de visserij zijn er drie subsidieregelingen opengesteld. Deze drie subsidieregelingen zijn geschreven door het Ministerie van LNVN (destijds LNV) in samenwerking met de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Na publicatie in de Staatscourant was informatie over de regelingen en hoe er een aanvraag moest worden gedaan, te vinden op de website van RVO. Potentiële aanvragers konden hierdoor gemakkelijk zelf een check doen of ze in aanmerking kwamen voor één van de regelingen of hiervoor contact opnemen met RVO. Doordat RVO de expertise rondom de uitvoering van regelingen alsook de benodigde data om te controleren of de aanvrager voldeed aan de kaders van de regelingen in huis heeft, heeft RVO de gehele uitvoering van deze drie regelingen, van de aanvraag tot uitbetaling, op zich genomen.

Visserijregeling (liquiditeitsregeling)

Deze subsidieregeling heeft als doel om eigenaren van vissersvaartuigen (via zogenaamde liquiditeits-subsidie) financiële ondersteuning te bieden voor het inkomensverlies dat is geleden als direct gevolg van Brexit en het daaraan verbonden verlies van visquota, in het eerste kwartaal van 2021. De begunstigden van deze regelingen zijn visserijbedrijven die afhankelijk zijn van visserijactiviteiten in de zogeheten Brexit-wateren en ten gevolge van de HSO inkomensverlies hebben geleden. Eigenaren van vissersvaartuigen die voldoen aan de instapvoorwaarden kunnen subsidie ontvangen.²⁴ Van het vastgestelde verlies wordt 50% gesubsidieerd, de overige 50% van het geleden inkomensverlies wordt geacht te vallen onder het ondernemersrisico.

Visserijregeling (stilligregeling)

Deze subsidieregeling (i.e. *Ondersteuning tijdelijk stopzetten van visserijactiviteiten* (hierna: stilligregeling) heeft als doel om eigenaren van vissersvaartuigen die zijn geraakt door Brexit de gelegenheid te geven zich adequaat aan te passen aan de structurele afname van vismogelijkheden. Dit doel wordt bereikt middels een subsidie voor het stilliggen van vissersvaartuigen. De stilligregeling beperkt zo de gevolgen van de uittreding van het Verenigd Koninkrijk door visserijbedrijven bij te staan bij de implementatie van structurele maatregelen voor aanpassing van de vloot. De stilligmodule staat open voor vissers die direct beperkingen hebben ondervonden van de HSO met het Verenigd Koninkrijk in het geval dat er sprake is geweest van minimaal vijf en ten hoogste achttienmaal een volledige ononderbroken stilligperiode van ten minste 168 aaneengesloten uren. Met het subsidiebedrag is rekening gehouden met het doorbetalen van de bemanning van de schepen.

Visserijregeling (saneringsregeling)

Als gevolg van de HSO zijn de Nederlandse quota waarop de HSO betrekking heeft vanaf 1 januari 2021 afgenomen en nemen deze verder af tot en met 30 juni 2026, met een onzekerheid voor de periode na 30 juni 2026. Dit leidt tot een misbalans tussen vangstmogelijkheden (toegekende quota) en vangstcapaciteit van de Nederlandse vissersvloot. Om aan de blijvende gevolgen van de door Brexit veroorzaakte verlagingen van het quota-aandeel tegemoet te komen is deze regeling voor definitieve stopzetting van visserijactiviteiten opgezet. De regeling geeft vissers die geen toekomst meer zien in de visserij (of enkel een toekomst met minder vaartuigen) de mogelijkheid om hun vaartuigen in te dienen voor sanering. Enkel vissers die in hun bedrijfsuitoefening direct worden geraakt door deze verlaging

²⁴ 1. er inkomensverlies is ontstaan als gevolg van het behalen van ten minste 30 procent minder omzet door het verrichten van visserijactiviteiten in de periode van 1 januari 2021 tot en met 31 maart 2021 met het vissersvaartuig waarvoor subsidie is aangevraagd;
2. het inkomensverlies aantoonbaar verband heeft met de Brexit,

konden zich aanmelden. Het gaat daarbij om vaartuigen waarmee in de jaren 2018/2019, 2019/2020 of 2020/2021 90 dagen per jaar daadwerkelijk visserijactiviteiten op zee zijn verricht op de visbestanden waarop de HSO betrekking heeft. Eigenaren van vissersvaartuigen krijgen zo de kans om zich permanent aan de nieuwe situatie aan te passen door te diversifiëren naar andere economische activiteiten. Tegelijkertijd draagt het verminderen van het totale aantal vissersvaartuigen bij aan het behoud van de sector als geheel. Het doel van deze regeling is derhalve de balans tussen vangstmogelijkheden en vangstcapaciteit (weer) in evenwicht te brengen voor de lange termijn. De capaciteit onderhevig aan sanering wordt permanent uit het vissersvlootregister geschrapt en kan niet terugkeren.

Met het vervallen van de contingenten bij deelname aan de saneringsregeling wordt vooruitgelopen op de toekomstige herziening van het contingentenstelsel. Met de geplande herziening wordt beoogd dat individuele vangstmogelijkheden in de toekomst kunnen worden verdeeld over potentiële gegadigden op basis van transparante criteria waarbij duurzame visserijondernemers kunnen worden beloond met extra vangstmogelijkheden. Op die manier kan de verdeling van vangstmogelijkheden een positieve bijdrage leveren aan de verdere verduurzaming van de sector, als ook is vastgelegd in het Gemeenschappelijk Visserijbeleid.

3.2 Subsidiabiliteit van de uitgaven en Brexit-link

Artikel 11, lid 2, onderdeel c van Verordening (EU) 2021/1755

Een rechtvaardiging van de subsidiabiliteit van de gedane en betaalde uitgaven en het rechtstreekse verband tussen deze uitgaven en de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk uit de Unie.

3.2.1. Uitgaven publieke organisaties

Douane

In 2018 (ruim voor aankondiging en besluitvorming omtrent de BAR) is besloten om ter voorbereiding op Brexit de capaciteit van de Douane uit te breiden, zodat voldoende capaciteit beschikbaar is om de gestegen hoeveelheid controles te kunnen uitvoeren. Deze voorbereiding is eind 2019 afgerond, waardoor begin 2020 de aanvullend benodigde formatie beschikbaar was. Deze aanvullende formatie is, aansluitend op rationale besluitvorming Tweede Kamer, expliciet aangesteld om aan de volumestijging als gevolg van Brexit tegemoet te komen. Er is daarmee sprake van een rechtstreeks verband tussen Brexit, de uitbreiding van de formatie en de daarmee samenhangende kosten. Op basis van de werkelijke activiteiten blijkt dat in feite meer formatie door de Douane is ingezet om opvolging te geven aan de voor het Verenigd Koninkrijk benodigde activiteiten.

KMar

In 2018 (ruim voor aankondiging en besluitvorming BAR omtrent de BAR) is besloten om ter voorbereiding op Brexit de capaciteit van de KMar uit te breiden. De aanvullende formatie is, aansluitend op rationale besluitvorming Tweede Kamer, expliciet aangesteld om aan de volumestijging als gevolg van Brexit tegemoet te komen. Er is daarmee sprake van een rechtstreeks verband tussen Brexit, de uitbreiding van de formatie en de daarmee samenhangende kosten.

Deze maatregelen (Douane, KMar) zijn in Annex II terug te vinden onder 18.5; 18.6.

3.2.2. Uitgaven bedrijfsleven

De bedrijfslevenregeling voor nog te maken kosten was van 1 november 2022 09:00 uur tot 13 januari 2023 17:00 uur geopend voor het indienen van aanvragen voor BAR Tegemoetkoming voor kosten die nog gemaakt moesten worden in de periode tussen 1 november 2022 en 1 juli 2023.

De bedrijfslevenregeling voor reeds gemaakte kosten was van 1 november 2022 09:00 uur tot 31 maart 2023 17:00 uur geopend voor het indienen van aanvragen voor BAR Vergoeding voor kosten gemaakt en betaald tussen 1 januari 2018 en 1 november 2022.

Om in aanmerking te komen voor deze regelingen dienen bedrijven aan te tonen dat de activiteiten waarvoor de regeling wordt aangewend, worden uitgevoerd als gevolg van Brexit. Dit wil zeggen dat een causaal verband moet worden aangetoond tussen de subsidiabele kosten en Brexit, waarbij de bewijslast op de aanvrager rust. Om deze reden is de regeling voorzien van douanevereisten: indien de aanvrager tussen 2015 en 2020 geen douaneaangiften deed voor het uitvoeren van of invoeren naar een land buiten de EU, maar dit als gevolg van Brexit sinds 1 januari 2021 wel deed, kwam het bedrijf in aanmerking voor de regeling. Als wel douaneaangiften bekend waren met landen van buiten de EU diende de aanvrager te voldoen aan de volgende aanvullende voorwaarden:

- De totale omzet gerelateerd aan handelsactiviteiten met landen buiten de EU in 2021 is met ten minste 25% toegenomen ten opzichte van 2020; of
- Het totale aantal douaneaangiften in 2021 is met ten minste 25% toegenomen ten opzichte van 2020.²⁵

De aanvullende voorwaarden zijn opgesteld om een causaal verband te veronderstellen. Omdat het aantonen van een zuiver causaal verband in veel situaties niet mogelijk of onevenredig is, is gekozen voor een pragmatische benadering waarbij een causaal verband onder strikte voorwaarden wordt verondersteld. Aanvullend diende minimaal € 5.000 van de totale omzet in het jaar 2020 gerelateerd te zijn aan handelsactiviteiten met het VK of met landen binnen de EU, waarvoor het noodzakelijk was om zich in of door het VK te verplaatsen (doorvoer).

Het door RVO uitgevoerde EU-Handelsprogramma heeft een looptijd tot en met 31 december 2023. Het is wetenschappelijk bewezen dat internationaal opererende bedrijven (1) Innovatiever zijn en (2) weerbaarder en daardoor beter beschermd zijn tegen onvoorziene gebeurtenissen (zoals tijden van economische crisis). Het EU-Handelsprogramma biedt bedrijven die schade hebben ondervonden aan Brexit daarom de mogelijkheid om hun exportkennis en internationaal netwerk uit te breiden. Met toegang tot nieuwe markten kunnen bedrijven het geleden omzetverlies in het Verenigd Koninkrijk indirect compenseren, complementair aan de directe compensatie van bijkomende aanpassingskosten voor de reeds bestaande handel met het VK, in de vorm van de hierboven beschreven subsidieregelingen.

Het EU-Handelsprogramma is formeel van start gegaan op 16 mei 2022. Sindsdien vinden er activiteiten plaats onder de noemer adviseren. Vanaf dat moment konden ondernemingen die ook ondersteuning wensten via een online-portal en met onderbouwing doormiddel van bewijsstukken aantonen negatief geraakt te zijn door Brexit. Om in aanmerking te komen voor ondersteuning vanuit het EU-Handelsprogramma diende de bedrijven het volgende aan te tonen:

- i. Toename van handelsbelemmeringen met het zaken doen met VK

²⁵ De percentages van de regeling zijn ontleend aan de EU-staatssteunkaders.

ii. Omzetverlies in VK na Brexit

Verder diende bedrijven gevestigd zijn in Nederland (maar de Ultimate Beneficial Owner (UBO) is niet leidend).

Vanaf juli 2022 zijn de eerste bedrijven in aanmerking gekomen voor ondersteuning vanuit het EU-Handelsprogramma. Ondernemers verkregen daarmee toegang tot een exclusief aanbod aan activiteiten van trainingen om kennis en vaardigheden te vergroten, tot deelname aan beurzen en handelsmissies om netwerken uit te breiden.

Mitigeren brexiteffecten voor lokaal bedrijfsleven Gelderland en Overijssel, activiteiten door ROM (Regionale Ontwikkelingsmaatschappij) Oost-NL

De Provincies Gelderland en Overijssel hebben in 2017 aan Oost-NL (de publieke ontwikkelingsmaatschappij voor Oost Nederland) gevraagd een visie uit te werken van de impact van de Brexit op Oost Nederland. In het daaruit volgende rapport is gebleken dat er een dalende afzet door stijgende exporttarieven kan worden verwacht, alsook de verplaatsing van activiteiten naar het VK en vertrek van ondernemingen van Oost Nederland naar VK door gunstigere voorwaarden in het VK. Tegelijkertijd worden er kansen gezien om de werkgelegenheid in de regio te vergroten, specifiek voor de sectoren agri-food en logistiek.

Op basis hiervan is door provincies Gelderland en Overijssel een opdracht verstrekt aan Oost NL om werkzaamheden uit te voeren voor de Oost Nederlandse bedrijven in het kader van de gevolgen van Brexit (eerder genoemde kansen en bedreigingen).

In 2019 en 2021 zijn aanvullende opdrachten verleend, met als doel om de kansen vanuit Brexit te verzilveren, waardoor per saldo de werkgelegenheid in Oost Nederland stijgt. Zo is er een Brexit Trade congres in Overijssel georganiseerd en zijn project managers gedetacheerd naar NFIA in London om daar aan acquisitie te doen en bedrijven te overtuigen zich te vestigen in Gelderland en Overijssel om zodoende banen te creëren. Uitkomst van deze werkzaamheden is dat 10 bedrijven zich in Oost Nederland hebben gevestigd.

Deze maatregelen (bedrijfslevenregelingen, EU-Handelsprogramma en Oost-NL) zijn in Annex II terug te vinden onder 18.1; 18.4; 18.9.

3.2.3. Uitgaven visserij

De liquiditeitsregeling is van 13 april 2023 09:00 tot 30 juni 2023 17:00 uur geopend. De liquiditeitsregeling verschaft financiële compensatie voor het inkomensverlies dat is geleden als direct gevolg van de Brexit in het eerste kwartaal van 2021. Dit verlies kan worden aangetoond met logboekgegevens waaruit moet blijken dat de vangst van 2019 voor ten minste 20% bestond uit vissoorten voorkomend in wateren waarvoor de quota's verminderen als gevolg van de Brexit. Het inkomensverlies wordt voorts vastgesteld door de omzet in het eerste kwartaal van 2021 met de omzet van hetzelfde kwartaal in 2015 t/m 2019 te vergelijken. De te verlenen subsidie moet minimaal € 15.000 bedragen en zal niet hoger zijn dan € 300.000 per vissersvaartuig, en aan een aanvrager met meerdere vissersvaartuigen zal ten hoogste € 900.000 subsidie wordt verleend. Eventuele uitkeringen van een verzekering worden daarnaast van dit bedrag afgetrokken.

De subsidiemodule stond open voor vissers die direct beperkingen hebben ervaren door de handelsovereenkomst met het Verenigd Koninkrijk in het geval dat er (a)

sprake is van inkomensverlies en (b) dit inkomensverlies aantoonbaar verband heeft met Brexit.

De stilligregeling is van 13 april 2023 09:00 uur tot 30 juni 2023 17:00 geopend. De schade veroorzaakt door het stilliggen moet direct kunnen worden gerelateerd aan Brexit. Hiervoor moet allereerst worden aangetoond dat de betreffende onderneming tussen 2018 en 2021 in ten minste twee opeenvolgende jaren 20% van de totale vangst uit zogenaamde Brexit-soorten haalde, gevangen in de voor die soorten vastgestelde wateren. Vissers die actief waren in deze gebieden en visten op de relevante soorten ondervinden per definitie negatieve gevolgen van Brexit door de afnemende (gradueel) quota. Daarnaast moet het schip van de aanvrager (tenminste vijf maal 168 uren) aantoonbaar hebben stilgelegen in 2021 en 2022 en moet men in de periode vóór Brexit actief zijn geweest (minimaal 120 dagen visserijactiviteiten op zee in 2018/2019, 2019/2020 of 2020/2021). Vissers krijgen voor dergelijke schade tot maximaal achttien maal 168 uur vergoed (ook wanneer men langer heeft stilgelegen). De hoogte van de subsidie wordt bepaald aan de hand van de gemiddelde jaaromzet van de jaren 2017, 2018 en 2019 en het aantal dagen dat het vissersvaartuig heeft stilgelegen in de periode van 1 januari 2021 tot 24 december 2022. De gemiddelde jaaromzet wordt vermenigvuldigd met een factor 0,7 om de variabele kosten die direct samenhangen met de visserijactiviteit van de steun af te trekken.²⁶

De saneringsregeling is van 1 september 09:00 uur tot 30 november 2022 17:00 uur geopend. Ook voor deze regeling moet de geleden schade een direct en aantoonbaar gevolg van Brexit zijn. Ook hier moet daarom worden aangetoond dat de betreffende onderneming tussen 2018 en 2021 in ten minste twee opeenvolgende jaren 20% van de totale vangst uit zogenaamde Brexit-soorten haalde, gevangen in de voor die soorten vastgestelde wateren. De aanvrager ontvangt vervolgens subsidie voor het slopen van zijn vissersvaartuig. De vangstcapaciteit (bruto tonnage, hierna: BT) van het desbetreffende vaartuig is hierin bepalend voor het te ontvangen bedrag. Voor kleinere kotters (0 t/m 178 BT) is het te ontvangen bedrag vastgesteld op € 6.780 per BT; Voor grote kotters (179 t/m 573 BT) geldt een bedrag van € 4.835 per BT, plus een basisbedrag van € 262.578 en voor pelagische trawlers geldt een bedrag van € 71 euro per BT.

Deze maatregelen (liquiditeitsregeling; stilligregeling en saneringsregeling) zijn in Annex II terug te vinden onder 18.3.

3.3 Voorkomen dubbele financiering

Artikel 11, lid 2, onderdeel d van Verordening (EU) 2021/1755

Een beschrijving van de regelingen die zijn getroffen om dubbele financiering te voorkomen en te zorgen voor complementariteit met andere instrumenten van de Unie en nationale financiering.

3.3.1. Financiering publieke organisaties

De relevante kosten gemaakt door de beschreven overheidsinstanties worden direct gefinancierd vanuit de Nederlandse overheid. Er is daarnaast geen sprake van EU-subsidies of andersoortige Europese financiering direct aan deze organen, noch aan de Nederlandse overheid samenhangend met Brexit. De kosten zijn centraal

²⁶ Vaste kosten plus winst worden ingeschat op ± 70%. (30% aftrek is gelinkt aan niet verbruikte brandstof (diesel) naar aanleiding van onderzoek Wageningen Economic Research (WEcR) (HIER BRON). Er is dus uitgegaan van omzet minus variabele kosten/brandstof.

opgevangen ten tijde van aanpassing aan Brexit, de relevante instanties ontvangen dan ook niet nogmaals geld uit de BAR.

3.3.2. Financiering maatregelen bedrijfsleven

Voor zowel de regeling voor gemaakte- als die voor nog te maken kosten is voorafgaand aan openstelling door RVO onderzoek gedaan naar mogelijk overlappende subsidies op nationaal en Europees niveau. Dit onderzoek wees uit dat er een beperkte hoeveelheid zogenaamde "Brexit-vouchers" zijn uitgegeven aan ondernemers, in opdracht van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en onder uitvoering van RVO. RVO beschikt over de gegevens van de ontvangers van deze vouchers alsmede de aard van de activiteit waarvoor deze is ontvangen. Deze gegevens worden geraadpleegd bij het beoordelen van iedere aanvraag om dubbele financiering van dezelfde activiteit uit te sluiten. Naast interne voorbereiding wordt elke aanvrager verzocht een verklaring af te geven of men reeds subsidie voor dezelfde activiteit heeft ontvangen. Het is niet voorgekomen dat een aanvrager aangaf geen eerdere subsidies te hebben ontvangen maar wel stond geregistreerd als ontvanger van een Brexit-voucher.

Wanneer een aanvrager aangeeft wel andere subsidies te hebben ontvangen schrijft de regeling voor dat de eerder ontvangen subsidies van het te ontvangen bedrag worden afgetrokken. Ook wordt in dat geval door RVO gecontroleerd of het daadwerkelijk het geval is dat deze subsidie voor dezelfde activiteit is ontvangen.

Er wordt ook gecontroleerd op dubbele aanvragen door de registratie van KVK-nummers en het instellen van onderzoeken wanneer hetzelfde nummer meermaals wordt geregistreerd. De facturen die worden gebruikt om kosten te declareren moeten daarnaast op naam staan van het KVK-nummer van het bedrijf dat de aanvraag heeft gedaan en er wordt gecheckt of een leverancier niet op een of andere manier is verbonden met de aanvrager (via company info).

Voor wat betreft het voorkomen en tijdig detecteren van (potentieel) frauduleuze aanvragen is een uitgebreide bijlage opgenomen in de werkinstructies van RVO. Mocht een beoordelaar op basis van deze werkinstructie signalen van fraude detecteren, dan wordt dit besproken met de procescoördinator alsmede in een wekelijks inhoudelijk overleg van het uitvoerende team. Indien een bepaald signaal (of combinatie van signalen) als valide wordt gekwalificeerd, wordt de aanvraag doorgezet naar het fraudeteam bij de afdeling Juridische Zaken. De aanvraag gaat in dat geval het bestaande fraudeprotocol van de RVO in.

Vanuit het EU-Handelsprogramma wordt geen directe financiering (in-cash) uitgekeerd aan deelnemende bedrijven: ondernemers krijgen (in-Kind) kosteloze ondersteuning bij het verbreden van de afzetmarkten. Het overgrote deel van het programma wordt door RVO zelf uitgevoerd. Daarnaast worden overheidsopdrachten verstrekt aan regionale publieke samenwerkingspartners uit het Trade and Innovate (TINL) netwerk, branche- en sectorassociaties en/of andere marktpartijen. Verder wordt ook het Nederlandse ambassadenetwerk ingezet. Daarbij dient expliciet te worden opgemerkt dat er geen sprake is van subsidieverlening, en dus ook niet het aanvullen van subsidieplafonds van bestaande subsidieprogramma's of opstellen van nieuwe subsidieprogramma's.

Vanuit Oost-NL wordt geen directe financiering (in-cash) uitgekeerd aan deelnemende bedrijven. Bedrijven krijgen kosteloze ondersteuning bij het aanpassen op de post-Brexit situatie.

3.3.3. Financiering maatregelen visserij

Ontvangsten uit de BAR hoeven niet verminderd te worden met andersoortige subsidies omdat deze, wegens de specifieke aard van onderhavige regelingen, niet dezelfde (Brexit)kosten vergoeden.

In alle BAR-visserijregelingen is expliciet opgenomen dat er geen dubbele financiering mag plaatsvinden. Een aanvraag voor subsidieverlening voor een vissersvaartuig waar reeds dezelfde subsidie of subsidie van een andere BAR-visserijregeling aan is verleend wordt direct afgewezen. In het aanvraagformulier voor de subsidie wordt er verder gevraagd naar ontvangen subsidies op EU-niveau. De aanvrager verklaart dat deze niet eerder subsidie heeft ontvangen voor de aangevraagde kosten. Actieve check wordt gedaan op andere BAR subsidies. Daarnaast worden er actieve checks gedaan op (EMFAF) geregistreerde inbreuken.

RVO checkt of er sprake is van het verkrijgen van subsidie uit andere bij hen belegde visserijregeling. Verder is de uitvoering van alle visserijregelingen (e.g. EMFAF) belegd bij RVO, en bestaat de doelgroep uit niet meer dan 100 bij RVO bekende bedrijven, waardoor er scherpe controle op dubbele financiering kan plaatsvinden.

3.4 Bijdrage matiging van en aanpassing aan klimaatverandering

Artikel 11, lid 2, onderdeel e van Verordening (EU) 2021/1755

Een beschrijving van de bijdrage van de maatregelen aan de matiging van en de aanpassing aan de klimaatverandering.

Dit is op de hierboven beschreven maatregelen niet van toepassing.